

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ТАКТИКИ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТА У СПРОЩЕНОМУ ПОЗОВНОМУ ПРОВАДЖЕННІ: ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ

Катерина Андріївна ЛУБЯНА,

*аспірант 3-го року навчання кафедри
нотаріального і виконавчого процесу
та адвокатури*

Для участі у спрощеному позовному провадженні адвокат обирає одну із наступних стратегій:

1) повна перемога особи, що звернулась за судовим захистом, чи її опонента – у такому разі, можливість домовитись із опонентом виключена, судовий розгляд відбудеться у будь-якому випадку, і адвокат повинен ;

2) укладення мирової угоди;

3) відмова у задоволенні позовних вимог чи зустрічного позову відповідача;

4) відмова у задоволенні позовних вимог та задоволення вимог зустрічного позову.

Обравши одну із стратегій, адвокат розпочинає розробку тактики своєї участі у спрощеному позовному провадженні. У загальнотеоретичному розумінні, тактика – це способи, прийоми досягнення певної мети; лінія поведінки когось [1, с. 1428]. Схожим чином тактика визначається і у інших енциклопедичних розуміннях. Наприклад, у Словнику іншомовних слів в широкому розумінні тактика роз'яснюється як визначення методів, шляхів, засобів, форм боротьби, що найбільше відповідають конкретним обставинам у даний момент і забезпечують стратегічний успіх. У переносному розумінні тактика – це прийоми, засоби досягнення якоїсь мети, лінія поведінки когось [2, с. 561-562]. Отже, тактика – це наперед спланований перелік дій, які вчиняє особа для

досягнення своєї мети, і яких вона притримується у своїй діяльності.

С. А. Книженко, висвітлюючи аналіз співвідношення термінів «стратегія» та «тактика» в різноманітних галузях знань (соціології, економіці, психології, педагогіці) вказує, що практично в будь-якій діяльності зі стратегією пов'язують перспективні напрямки, прогнозування, визначення спільних завдань. Рішення ж поточних (найближчих) завдань - прерогатива тактики [3, с. 227]. Іншими словами, «стратегія» та «тактика» співвідносяться як ціле та частина. Спочатку адвокат визначає стратегію своєї діяльності у спрощеному позовному провадженні, а вже згодом у відповідності до цієї стратегії підбирає найбільш ефективну тактику. При цьому, вибір тактики може змінюватись у рамках однієї і тієї ж стратегії.

Н. В. Хмелевська, у своїй праці «Стратегія забезпечення правової допомоги адвокатом в кримінальному провадженні» підтримує позицію, висловлену авторами підручника «Теорія держави і права. Академічний курс» (О. В. Зайчук, Н. М. Оніщенко) щодо того, що система способів і методів, спрямованих на досягнення найближчих цілей, складає юридичну тактику, а скерованих на досягнення головних, фундаментальних цілей – юридичну стратегію [4, с. 196]. Отже, стратегія спрямована на досягнення довгострокових цілей, наприклад захисті порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави. У свою чергу, тактика спрямовується на вирішення короткотривалих завдань – наприклад, досягнення певної мети на кожній стадії цивільного процесу.

Таким чином, із огляду на наведені вище словникові тлумачення та наукові положення, ми робимо висновок про те, що поняття «стратегія» є більш широким за своїм змістом аніж поняття «тактика», і вказані терміни співвідносяться між собою як ціле та частина. Т. В. Варфоломєєва приходить до висновку, що тактика як вид діяльності існує тільки там, де має місце суперництво, протиборство, де зустрічаються інтереси груп, які протилежні одна одній (ціль сторони обвинувачення – доказати винуватість підсудного, ціль сторони захисту прямо протилежна) [5, с. 48]. Тож, правильність використання вказаних понять щодо тієї чи іншої діяльності учасників провадження залежить від окремо визначеної індивідуальної ситуації.

Таким чином, тактикою діяльності адвоката у спрощеному позовному провадженні є короткотривалі наперед сплановані

способи та прийоми досягнення мети діяльності адвоката у спрощеному позовному провадженні, які є складовою стратегії участі адвоката у спрощеному позовному провадженні, та є спрямованими на надання правової допомоги клієнту у спрощеному позовному провадженні.

На сьогодні відсутні закономірності при складанні тактики діяльності адвокатів, і по суті кожна із виділених нами позицій передбачає іншу специфіку. Загалом, із здійсненого раніше аналізу виділимо наступні особливості, які варто врахувати при виборі тактики адвоката у спрощеному позовному провадженні:

1) загальну стратегію забезпечення правової допомоги, яка будується на змісті Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012 № 5076-VI [6], Правил адвокатської етики [7], а також інших нормативно-правових актів, які урегульовують адвокатську діяльність;

2) специфіку спрощеного позовного провадження, визначену в нормах Цивільного процесуального кодексу України [8];

3) відносини, які склались між адвокатом та клієнтом;

4) можливі шляхи вирішення справи.

Специфіка тактики діяльності адвоката обумовлена особливостями спрощеного позовного провадження. Згідно із частиною 5 статті 279 Цивільного процесуального кодексу України [8], суд розглядає справу в порядку спрощеного позовного провадження без повідомлення сторін за наявними у справі матеріалами, за відсутності клопотання будь-якої зі сторін про інше. Проте, таке клопотання може бути подане, і у такому разі розгляд справи проводиться в судовому засіданні з повідомленням (викликом) сторін за правилами, встановленими для розгляду справи в порядку загального позовного провадження, з особливостями, притаманними спрощеному позовному провадженню.

Отже, на першому етапі вибору тактики для участі адвоката у спрощеному позовному провадженні, адвокат має визначитись із тим, чи справа, яка розглядається у порядку спрощеного провадження, буде розглядатись судом без повідомлення сторін за наявними у справі матеріалами, чи в судовому засіданні з повідомленням сторін. У такому разі адвокат буде керуватись процесуальними засобами та тактичними прийомами, які застосовуються у суді. В. О. Попелюшко приходить до висновку, що застосовувані в суді процесуальні засоби та тактичні прийоми можна поділити на три групи: 1) ті, що здійснюються судом без

врахування думок сторін та узгодження з ними; 2) ті, що ставляться в суді на обговорення, в тому числі з ініціативи сторін, і реалізація яких безпосередньо опосередковується судовим рішенням; 3) ті, що застосовуються кожною із сторін за власною ініціативою без посередництва суду [9, с. 96]. До тактичних прийомів та способів діяльності адвоката у спрощеному позовному провадженні можна віднести ті, що ставляться в суді на обговорення, і ті, що застосовуються за власною ініціативою без посередництва суду.

На основі здійсненого аналізу зробимо висновок, що тактика діяльності адвоката у спрощеному позовному провадженні включає:

1) вирішення питання про розгляд справи в судовому засіданні з повідомленням (викликом) сторін за правилами, встановленими для розгляду справи в порядку загального позовного провадження, з особливостями, притаманними спрощеному позовному провадженню;

2) визначення способів та прийомів, реалізація яких безпосередньо опосередковується судовим рішенням:

- висловлення своїх думок щодо обсягу доказів, які будуть досліджуватися в суді та порядку їх дослідження;

- висловлення своїх думок з приводу клопотань з тих чи інших питань;

- заявлення відводів, клопотань про витребування і приєднання до справи нових доказів;

- про відкладення чи зупинення справи розгляду справи тощо;

3) визначення тактичних прийомів, що використовуються адвокатом з власної ініціативи, які напрацьовані адвокатською практикою та наукою про адвокатуру і не опосередковуються судовим рішенням:

- узгодження з підзахисним спільної позиції у справі та вироблення стратегії і тактики на судовий розгляд;

- планування дій та рішень, які необхідно здійснити в ході судового розгляду;

- корекція плану і його реалізації в ході провадження, в залежності від ситуації, що склалася тощо.

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [гол. ред. В. Т. Бусел, редактори-лексикографи: В. Т. Бусел, М. Д. Василега-Дерибас, О. В. Дмитрієв, Г. В. Латник, Г. В. Степенко]. К. : Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.

2. Словник іншомовних слів / [уклад.: С. М. Морозов, Л.М.Шкарапуга]. К. : Наук. думка, 2000. 680 с
3. Книженко С. А. Стратегія расследования преступлений против правосудия. *Молодий вчений*. 2015. № 2(1). С. 227-230.
4. Хмелевська Н. В. Стратегія забезпечення правової допомоги адвокатом в кримінальному провадженні. *Вісник Академії адвокатури України*. 2015. Т. 12, № 2. С. 194-201.
5. Варфоломеева Т. В. Криминалистика и профессиональная деятельность защитника. К. : Вища школа, 1987. 151 с.
6. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI. *Відомості Верховної Ради*. 2013. № 27. ст.282
7. Правила адвокатської етики: Правила, затверджені зїздом адвокатів України від 09.06.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17> (дата звернення 05.09.2019 року)
8. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 № 1618-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40-41. 42. ст.492
9. Попелюшко В. О. Стратегія і тактика захисту в судовому розгляді справи. *Вісник Академії адвокатури України*. 2008. Число 2. С. 96-98.